

DEPREM BÖLGESİNDEKİ GÖNÜLLÜ KURYELERİN DENEYİMLERİ RAPORU

KURYE HAKLARI DERNEĞİ

Deprem Bölgesindeki Gönüllü
Kuryelerin Deneyimleri
Raporu

KURYE HAKLARI DERNEĞİ

KÜNYE

Yayımlayan: Kurye Hakları Derneği

Tasarım: mainpagestudio.com

Yayın Tarihi: Eylül, 2023

**OsmanaĐa Mah. Serasker Cad. No:33
(Serasker Han) Kat: 4 Daire: 27 Kadıköy/ İST**

kuryehaklariderneĐi@gmail.com

kuryehaklari.org

@kuryehaklari

Matbaa: Tuncay Mat - CEYLAN MATBAA
Maltepe Mah. DavutpaĐa Cad. Gücen Sanayi Sitesi B Blok
No:83/2 İç Kapı :319 Zeytinburnu/İST

Kapak FotoĐrafı: Erhan DemirtaĐ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ..... 4

1.BÖLÜM

Motosiklet Varsa Her Yola Gidilir Diyenler 5
Kuryeler Deprem Bölgesine Nasıl Gitti? 8

2.BÖLÜM

Deprem Bölgesinde Gönüllü Kurye Olmak12
Firmaların Kuryelere Yaklaşımı12
Kuryelerin İlk İzlenimleri.....14
Kuryelerin Arama Kurtarma, İlk Yardım ve Afet Eğitimi Durumu..... 16
Arama Kurtarma Yapan Kuryeler 19
Her Yere KoĐan Kuryeler 21
İlaç Taşıyan Kuryeler 23
Engel Tanımayan Kuryeler..... 26
Kuryeler Nasıl Zorluklar Yağadı? 30

3.BÖLÜM

Depreme Hazırlık Konusunda Moto Kuryelerin Önerileri..... 33
Kuryeler Depreme Nasıl Hazırlanmalı?..... 33
Deprem Anı ve Bölgesinde Koordinasyon, Organizasyon 35
Deprem Sonrası Kuryelere Yönelik Çalışmalar 36

SON SÖZ.....37

DAYANIĐMA KARELERİ.....38

ÖNSÖZ

6 Şubat 2023'te dokuz saat arayla Kahramanmaraş Pazarcık merkezli 7.8 ve 7.5 şiddetinde iki deprem meydana geldi. 81 ili olan Türkiye'nin 11 şehri sarsıldı. Milyonlarca insan depremezdelemlerle dayanışmak için seferber oldu. Her yaştan ve madenci, itfaiyeci, doktor, kepçe/vinç operatörü gibi her meslek grubundan insan (o gün için bilinmeyen ama sonraki hasar tespit raporlarından öğrenilen) 717 bin 614 yıkılan ve hasarlı binada yaşayan insanlar ve canlılar için harekete geçmekte tereddüt etmedi.

6 Şubat'ta meydana gelen iki depremin üzerinden altı aydan fazla zaman geçti. Deprem hakkında çok şey yazıldı. Ve daha da yazılacak. Yazılmalı...

O tarifsiz acıyı unutmak belki "normal hayata" dönmek için birçoğumuza mantıklı gelebilir, buna ihtiyaç da duyabiliriz. Fakat kimimiz enkaz altından çıktık, kimimiz yıkıntılardan çıkanlara el uzattık, kimimiz de bütün olanaklarımızı "uzaktan" seferber ettik ve hepimiz o büyük acıya ve çaresizliğe "maruz kaldık."

Çaresizliğimizi zamanın narkozunun etkisine bırakmak, ayağımızın altında hareket halindeki fayların uğultusuna kulaklarımızı kapatmak doğayı hafife almak anlamına gelir. Doğayı hafife almak ise hayatımıza ağır yükler binmesine neden olur...

Depremde harekete geçen meslek gruplarından birisi de moto kuryelerdi. Deprem bölgelerinde arama kurtarma, yardım ve dayanışma çalışmalarına katılan bini aşkın moto kuryenin deneyimlerini incelemek, olası depremlere dair kuryelerin önerilerini derlemek için saha araştırması gerçekleştirdik. 7 Şubat itibariyle Hatay'a yardım ve dayanışma çalışmalarına katılmak için biz de gitmiştik. 1.5 ay bölgede çalışma yürüttükten sonra bu araştırmayı yapmaya karar verdik.

Toplu gidişlerini tespit edebildiğimiz bütün kurye gruplarına ulaşmaya çalıştık. Onlarla ve bölgeye bireysel olarak giden toplam 15 ilden 30 kurye ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile görüşmeler gerçekleştirdik. İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Eskişehir, Adana, Mersin, Antalya'dan 21 kurye ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilirken Konya, Manisa, Balıkesir, Çanakkale, Düzce, Sakarya, Malatya'dan 9 kurye ile online görüşme gerçekleştirilmiştir.

1.BÖLÜM

Motosiklet Varsa Her Yola Gidilir Diyenler

"Her şey kötü gittiğinde dahi, çok dertlendiğinizde dahi, unutmayın; gidecek hep daha fazla yol var. Her yeri gördüm dediği zaman bile insan, öyle tuhaf şeylerle karşıyor ki bu dünya insanı, bu gezegen; çok şaşırdığım şeyler oldu. Kendinize iyi bakın, daima gaz kesmeden yolunuza devam edin."

(Altın Elbiseli Adam/Barkın Bayoğlu)

Motosiklet kimine göre "şeytan işi" kimine göre ise tanrının bir lütfü. Motosiklet sürmek kimine göre sonunda ölüm olan bir çılgınlık kimine göre ise özgürlüğün ta kendisi. Motorcular kimine göre serseri kimine göre ise darda olana Hızır gibi yetişen kahramanlar.

Türkiye'de TÜİK verilerine göre Mayıs ayı sonu itibariyle trafiğe kayıtlı taşıtların %53,5'i otomobil, %16,4'ü ise motosikletlerden oluşuyor. Türkiye'de 4.471.700 motosiklet bulunuyor. Motosiklet sürücülerinin ise bu rakamın çok üzerinde olduğunu tahmin etmek güç değil. Motosikleti olmayan fakat motosiklet kullanan da çok sayıda kişi olduğu biliniyor. Net bir istatistik verisi olmamakla birlikte moto kuryelerin sayısının da yüz binleri bulduğu düşünülüyor.

Motosiklet sürmenin otomobil kullanmaya kıyasla daha tehlikeli olduğunu söylemek mümkün. Çok sayıda araştırmaya göre motosiklet kazalarında ölüm ya da ciddi yaralanma oranı otomobillere kıyasla 35 kat daha fazla.* TÜİK verilerine göre 2022 yılında ölümlü ve yaralanmalı 321.485 trafik kazası gerçekleşmiştir. Bu kazaların 45.650'si motosikletlerle gerçekleşirken Türkiye'de günlük ortalama motosiklet kaza sayısı 166'dır. Bu kadar istatistik bilgiyi neden verdik? Evet, motosiklet kullanmak ülkemizde önemli bir risk barındırmaktadır. Motosiklet sürüş eğitiminin ve ekipman kullanımının da sınırlı olduğunu dikkate almak gerekiyor.** Yüz binler ve hatta milyonlar risklerine rağmen motosikletten vazgeçmiyor. Bilakis her geçen yıl trafiğe çıkan motosiklet sayısı da motosiklet kullanan insan sayısı da artıyor.

Bu durumdan yola çıkarak söyleyecek olursak; motosiklet kullanan insanların tehlike algısı diğer araç sürücülerinden farklıdır. Bir kısmı ekipman kullanarak ve sürüş kurallarına uyararak tehlikeyi azaltacağını düşünürken hiç azımsanamayacak bir kısmı da riskleri ve tehlikeyi görmezden gelmektedir. Moto kuryeler ise

özellikle son yıllarda çevrimiçi sipariş firmalarının artması ve online alışverişin hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelmesi ile zamanla yarışır hale ge(tiri)ldi. Yukarıda verilen kaza, yaralanma ve ölüm istatistiklerinin önemli bölümü bu kuryelere aittir. Zamanla yarış(tır)ılan kuryeler dakikalar içinde siparişleri adreslere, müşterilere yetiştirmeye çalışıyor. Gün içinde kaza yapmak, trafikte yaralanma ve hatta ölüm tehlikesi atlatmak kuryelerin hayatının, iş koşullarının bir parçası durumunda.*** Motosikletlerin trafikte fark edilmediğine dair de çok yaygın bir kanı bulunmaktadır. Moto kuryelerin “Çok Tehlikeli Meslekler Statüsü”ne alınmak istemesi boşuna değil. Bu tabloya bir de kuryelerin önemli bir bölümünün genç olmasını; tehlike ve risk alma konusunda daha sakımsız olmalarını ekleyebiliriz.

Yakın tarihte tüm toplumu etkileyen; “çaresizlik” ve “korunma” duygusu oluşturan, risk ve tehlike barındıran iki “vaka”da kuryelerin hızla aksiyon aldığına tanıklık ettik. 11 Mart 2022’de Sağlık Bakanlığı tarafından duyurulan Covid-19 salgını ve sonrasındaki tedbirler kapsamında sokağa çıkma yasağı ve evlere kapanma döneminde hızla harekete geçen birkaç meslek grubundan birisi de moto kuryelik oldu. İnsanlar kapılarına gelen siparişi almak için bile kapılarını açmaktan çekinirken, kuryeler sayısız kapıya sipariş teslim etti. Tüm hayatımız gibi çalışma yaşamının da derinden etkilendiği, geçim sıkıntısının arttığı bu dönemde kuryelerin ücretsiz izin kullanmak yerine çalışmayı tercih ettiği bir gerçek. Trafikteki rutin tehlikeler dışında ölümcül bir virüsün dolaşımında olduğu şartlarda çok sayıda kuryenin sahada olduğu da bir gerçektir. Sağlık çalışanları dışında, kuryelerin de “pandeminin kahramanları”ndan olduğu kamuoyunda yaygın olarak dile getirilmektedir.

Pandemide kuryeler meslekleri gereği ve ücret karşılığında bir hizmet sunarken, Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat 2023 depreminde ise insani duyarlılıkları ve gönüllülük temelinde bir hizmette bulundular. Türkiye tarihinin en şiddetli ve en geniş alanı etkileyen depremlerinden birisi ile karşı karşıya kalınmış olunmasına ve de televizyonlar ile sosyal medyaya “kıyamet gibi” görüntüler yansımına rağmen moto kuryeler harekete geçmekte tereddüt etmedi. Kimi 04:17’de olan deprem sabahının 07:00’sinde, kimi aynı günün öğle saatleri, kimileri de akşamüzeri ve sonraki günler organize olup deprem bölgelerine doğru hareket etti. Ekranda izlerken bile insanın tüylerini ürperten yıkılmış şehirlere, kaosun hâkim olduğu caddelere, asfaltın yarıldığı, enkazların yığıldığı sokaklara doğru yola çıktılar. Bazıları arama kurtarma eğitimine sahipti bazılarının ise hiçbir eğitimi yoktu. Ama hepsi “mutlaka yapacağım bir şey vardır”, “motosikletim ile depremezdedelerin ve oradaki yardım çalışmasına katılanların eli ayağı olabileirim” düşüncesi ile harekete geçti. Hem de artçı sarsıntılar devam ederken, hem de uzmanlar ve yetkililer yeni depremlere karşı sürekli uyarılar yaparken. Yardıma ve dayanışmaya ihtiyacı olan insanlar vardı ve kuryeler/motorcular buna kayıtsız kalamazdı.

Çünkü iki tekere gönül verenlerin motosiklet kullanmaya başlarken ilk öğrendiği hayat bilgilerinden biri, yolda yardıma ihtiyacı olan biri varsa gaz kes, yanına yanaş ve elinden bir şey geliyorsa yap! Yolda kalmış bir motosiklete ip bağlayıp en yakın benzinliğe kadar onu çekmek, benzini biten birine kendi deposundan benzin çekip vermek, elinde şişe ile bekleyen bir araç sürücüsünü en yakın benzinliğe kadar götürmek, yolda bulduğu yaralı bir hayvanı veterinerine teslim etmek ve benzer birçok durum kuryeler/motorcular için alışıldık durumlar.

Ayrıca motosikletini vücudunun bir parçası olarak düşünen kuryeler A noktasından B noktasına gitmeye üşenmezler. Yola çıkmaya karar vermeleri yeterlidir. Motora binip gazı avucunda hissettikten sonra tek düşündükleri şey B noktasına gitmektir. Yolda rüzgârı hissetmek ve olması gereken yere doğru yolda olmak kuryelerin motivasyonudur.

Kuryeler/motorcular**** Altın Elbiseli Adam’ın sözlerini görünmez bir pusula gibi gidonlarına asarak gaza basarlar: “Her şey kötü gittiğinde dahi, çok dertlendiğinizde dahi, unutmayın; gidecek hep daha fazla yol var.”

*<https://www.ntv.com.tr/otomobil/tutku-mu-risk-mi,0y5UWy402UakyALIIYITQw>

** (Bu konular elbette ki başka tartışmaların ve raporların konusudur.)

***Ne kadar paket atarsan o kadar kazanırsın sistemi ve firmaların hızla endekslilik reklam ve sipariş teslim etme anlayışları da kaza sayısının artmasının en önemli nedenlerinden bazılarıdır

****Görüşüğümüz kuryelerin tamamı erkek kuryelerden oluşuyordu. Ne görüşüğümüz kuryelerden ne de sahadaki gözlemlerimizden bölgeye giden kadın kuryeler hakkında bir veriye ulaşamadık. Ancak yine de kadın kuryelerin sahadaki varlığı veya bölgeye gidip gitmeme eğilimleri üzerine kesin bir bilgiye sahip değiliz.

Kuryeler Deprem Bölgesine Nasıl Gitti?

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremi yerel saatle 04.17'de meydana gelmişti. Görüşme yaptığımız kuryelerin bir kısmı depremden anında haberdar olurken kuryelerin bir bölümü de sabah uyandıklarında bu felaket haberini duyuyor. 6 Şubat sabaha karşı kurye Whatsapp grupları hareketlenmeye başlıyor. Haberi ilk alan kuryeler gruplara duydukları bilgileri atıyor. Hatay Motosikletli Kuryeler Derneği Başkanı, Dernek Başkanları Grubu'na "enkaz altındayız" diye mesaj yollarken; İstanbul Kuryeler Federasyonu ve farklı illerden çok sayıda dernek başkanı deprem bölgesindeki kurye dernek başkanları ile iletişim kurmaya çalışıyor. Televizyonlara ve sosyal medyaya yansıyan görüntüler dışında bizzat deprem bölgesindeki kişilerden alınan bilgiler ve yardım çağlıkları öncelikle örgütlü olan kurye derneklerini harekete geçiriyor. Herkes "bir an önce bir şeyler yapalım, yardıma koşalım" duygusunda ortaklaşıyor.

O gece yaşanan hareketliliği bir kurye şöyle anlatıyor: "Bizim dernek başkanları grubumuz var. Murat abi beni uyandırdı. Aslında hepimizi o tetikledi. 'Deprem olmuş, kalkın bir şeyler yapalım' diye. Saat 04:30'da hepimizi uyandırdı. Zaten 04:17'de olmuştu deprem. Haberi alır almaz bizi uyandırdı. Daha sonra deprem sabahı biz ne yapabiliriz diye çalışmaya başladık."

Bir başka kurye de: "Sabaha kadar yazışmalar sürdü. Federasyon Başkanı'mız ve Vali Beyle iletişim halindeydik. Bir an önce bölgeye gidip yardım çalışmalarına katılmak istiyorduk." diye duygularını ifade ediyor.

2021'de kurulan Motosikletli Arama Kurtarma Derneği'nin de kurucuları arasında yer alan, AFAD, Orman Genel Müdürlüğü, AKOM, AKUT gibi kurumlarla iş birliği içinde eğitimler alan İstanbul'daki kurye dernekleri başkanları ve yöneticileri deprem sabahı 07:00'de İstanbul Valiliği ile koordineli bir şekilde havaalanında toplanıyor. Eğitimli onlarca kurye merkezi planlama doğrultusunda arama kurtarma çalışmalarına katılmak üzere Kahramanmaraş ve Malatya'ya naklediliyor.

İlk gün İstanbul'dan organize bir şekilde deprem bölgesine gidildiği gibi bireysel olarak da yola çıkanlar oluyor. Onlardan birisi de Antalya/Alanya'da çalışan Hataylı bir kurye. Sabah kalktığı anda abisinin 10, kardeşinin 15 ve annesinin 46 cevapsız aramasını gören kurye ailesi ile telefonla konuşup iyi olduklarını öğrenmesine rağmen dayanamıyor. Hatay'a gidişini o da şöyle anlatıyor: "Otogarda oturuşum otobüs bileti bakıyorum. Yok. Uçak seferleri bakıyorum. Yok. İptal. Hiçbir şey yok. Akşama doğru dayanamadım bindim gittim Mersin yolu üzerinden. Zaten bitmek bilmeyen bir Mersin yolu yapmışlar. Orada bir yağmur yedim. O halde yağmurluğum da yokken motorla gidiyorum. Öyle bir karar aldım bastım gittim. Yani hiç öyle düşünmedim, sorgulamadım sonucu ne hiçbir şey düşünmedim, bastım gittim motorumla."

Tüm kuryeler aynı sabah deprem bölgesine doğru hareket edemese de peyderpey sürdü hareketlilik. "Yollar kapalı", "izinsiz deprem bölgesine gelmeyin", "girişlere izin verilmiyor" gibi haberlerin yayılması birçok kurye grubunun yola çıkmak için beklemesine yol açtı. Kuryeler bir yandan haberleri takip ederken diğer yandan hazırlıklarını sürdürdü. Deprem bölgesine yola çıkacak bütün kuryelerin, buldukları şehirlerde günün ilk saatlerinden itibaren yardım malzemeleri toplama çalışmalarına katıldığını gözlemledik. AFAD, Valilikler, Belediyeler, STK'lar ile koordine olan kuryeler, gönüllü olarak kendi motosikletleri ile mesai saatleri dışında, molalarında gece geç saatlere kadar yardım malzemelerini gönüllülerden alıp ilgili merkezlere taşıdılar.

Kuryeler bu taşıma organizasyonunu hem gruplar halinde hem de bireysel olarak gerçekleştirdi. İlgili kurumlara başvurmadan, Whatsapp gruplarına yazmaya; "bu motosiklet depremedeler için yardım malzemelerini toplar" yazısını motosikletlerinin arkasına yapıştırmaktan Kurye Haber ve başkaca Instagram sayfalarının hikayelerinden duyuru yapmaya kadar birçok yön-

temle kuryeler yardıma ve hizmete hazır olduklarını ilan ettiler. Yardım ve dayanışma içinde olmak isteyen insanları hiçbir engelin durduramayacağı 6 Şubat Depremi'nde bir kez daha görülmüş oldu. Binlerce kurye "yolların kapalı" ve "şehirlerde kaos havası hâkim" duyuları olmasına, "yağmacı görüntüleri"nin basına yansımalarına; motosikletleri ile deprem bölgesine gitmelerini sağlayacak organizasyonların sınırlı ve yetersiz olmasına rağmen yalnızca malzeme toplamak ile yetinmek istemedi.

Kurye Federasyonları ve Whatsapp grupları ile birbiri ile iletişimde olan yakın illerdeki kuryeler ise ortak organizasyonlara yöneldiler. Bursa Tüm Emekçi Motosikletli Kuryeler Derneği'nden bir kurye gidişlerini şöyle aktarıyor: "Deprem'in ilk günü biz buradan İstanbul'a gittik. İstanbul'dan Kartal ve Pendik Kurye Dernekleri'nden birkaç arkadaşımızın katılımıyla biz 30-35 kişi bir ekip oluşturduk. Valilikle koordineli olarak havalimanında buluştuk. Önce Adana'ya oradan da İskenderun'a nakledildik."

Bir başka kurye, ortak organizasyonu şöyle dile getirdi: "Şubat'ın 10'unda gittik deprem bölgesine. Sakarya Motosikletli Kuryeler Derneği ve Düzcce Motosikletli Kuryeler Derneği olarak çekici kiraladık. Motorları oraya koyup o şekilde gittik."

Manisa'dan bir kurye de: "Motosikletlilerin bölgede önem taşıdığını bildiğimiz için seve seve gittik. Adıyaman bölgesine gittik. Nakliye işini Balıkesir'deki kurye arkadaşlar ayarladı. Motorlarımızı tirlara yükledik. Sürücüler ise otobüsle gitti. Orada motorlarımızı indirdik ve çalışmalara başladık." diye anlatıyor.

Deprem bölgesine kalabalık giden illerden birisi de Ankara'ydı. 7 Şubat'ta gruplardan duyuru yapılması yüzlerce kuryeyi harekete geçirdi. "Biz başta 50 kişiydik" diyen kurye, gidiş organizasyonu duyuldukça ilginin artmaya başladığını şöyle aktarıyor: "Biz gidiyoruz deyince her yerden haber gelmeye başladı. Bir anda ismini yazdıranların sayısı 100-110'nun üzerine çıktı. Böyle olunca biraz daha bekleyelim dedik. Ekip çoğalınca 190 kurye motosikletleri ile birlikte akşam 7'de hazırlandı. 12 çekici ve bir tır ile gönüllü kuryeler yollanmaya başlandı. Bu süreçte iş adamları da çok yardımcı oldu. Direkt Hatay'a gittik."

Adana da depremden etkilenen illerden biriydi. Deprem'in çapının nispeten sınırlı olması ve kuryelere ciddi bir ihtiyacın olmaması oradaki kuryelerin yönünü Hatay'a çevirmesine neden oldu. "Adana'ya hızla ciddi anlamda yardımların geldiğini gördük. Deprem vurduğu yerleri gezdik ve bize bir ihtiyaç olmadığını gördük. Twitter ve Instagram'dan gördüğümüz kadarıyla Hatay'a yetişilememişti. Biz de arkadaşlarla orada bize daha çok ihtiyaç olduğunu değerlendirdik. Kendi aramızda para toplayıp çekici tutarak 7 Şubat'ta Hatay'a doğru yola çıktık." diye durumu anlatıyor Adanalı bir kurye.

Böylece Türkiye'nin dört bir yanından bini aşkın moto kurye "bir canı belki enkaz altından çıkarırız", "ulaşılmayan bir köye erzak götürürüz", "bebeklere mama taşırız", "hastalara ilaçlarını ulaştırırız", "yakınına kaybeden bir depremzedenin acısını paylaşır, birlikte dua ederiz" gibi duygu ve düşünceleri ile motosikletleri ile birlikte deprem bölgelerine yola çıkıyor.

2.BÖLÜM

Deprem Bölgesinde Gönüllü Kurye Olmak

Deprem bölgesinde ailesi olan bazı kuryeler dışında hemen hemen tüm kuryeler ya dernekler ve sendikalarla birlikte deprem bölgesine gidiyor ya da yakın arkadaş grupları ile bir araya gelerek depremin sarstığı şehirlere ulaşıyor.

Kuryelerin ağırlıklı olarak Hatay'a gittiğini söyleyebiliriz. Bu kuryelerin bir bölümü doğrudan Hatay merkeze yakın şehrin çıkış yolu üzerinde bulunan Serinyol'a giderken bir bölümü de doğrudan liman ilçesi olan İskenderun'da konumlanıyor. Bunun yanı sıra depremin merkez üssü Kahramanmaraş'a, Malatya ve Adıyaman'a da kurye grupları gidiyor.

Firmaların Kuryelere Yaklaşımı

Aynı sabah yola çıkanlar, şahıs şirketi ile “esnaf kuryelik” yapan ve direkt sistemlerini kendileri kapatanlar dışında kuryelerin çoğu yola çıkmadan önce çalıştıkları iş yerlerine, şirketlere haber veriyor. Araştırma için konuştuğumuz ya da bizzat deprem bölgesinde iken sohbet ettiğimiz kuryelerin birçoğu çalıştıkları iş yerleri ile genel olarak bir sorun yaşamadıklarını ifade etti. Bir an önce depremezdelere yardım etme isteği ile dolu olan kuryelerin hiçbirinde

“işim ne olur”, “işten atılır mıyım”, “maddi kayıp yaşar mıyım” gibi kaygıların olmadığını gözlemledik. Ankaralı bir kuryenin ağzından söyleyecek olursak: “Kendi şahıs şirketimiz olduğu için kimseye haber vermedik. Direkt kapatıp gittik.” Keza Konyalı kurye de benzer şeyler ifade etti: “Ben Trendyol'da çalışıyorum istediğimizde sistemimizi pasife çekebiliyoruz. Bundan dolayı bize sorun çıkarmadılar.” Restoranda çalışan ve işyeri ile sorun yaşamayan Antalyalı kurye ise şöyle bir anekdot anlatıyor: “İş yerimize haber verdik ve destekleyici oldular. Hatta arkadaşlarla AFAD'da beklerken ‘acıktık bir şeyler yiyelim’ dedik. Çalıştığım dönemden 8 döner söyledik. Adam 8 de ayran getirdi, beş kuruş da para almadı. ‘Benden olsun’ dedi.” Beş parmağın beşi aynı değil misali sorun çıkartan işletmelerin olduğu da ifade edildi. Bursalı kurye: “Biz esnaf kurye olduğumuz için yerimize başka arkadaşlarımızı koyduk. Yerine arkadaş bulamayan da oldu. İşverenler tarafından ‘ne gerek var, niye gidiyorsunuz’ diyen de oldu” şeklinde konuştu. Görüşmelerde yer almasa da o dönem Antalya'dan deprem bölgesine giden bir kuryenin işten atıldığı Kurye Haber'e yansımıştı. Kuryeye yollanan işten çıkarma mesajı duyulduktan sonra konu hızla Twitter'da gündem olmuş ve şirket sahibi kuryeyi işten atan kişiye yaptırım uygulayarak kuryenin işe dönebileceğini kamuoyuna açıklamıştı.

Yardıma giden kuryelerin belirgin bir bölümünün kendi hesabına çalışanlardan oluştuğunu söylemek mümkün. Hem görüştüğümüz kuryeler hem özellikle Hatay'da sahada yaptığımız gözlemler ve dernek başkanlarından aldığımız bilgiler bu bilgiyi güçlendiriyor. “Esnaf kurye” olarak değil de bizzat restoranlara bağlı çalışan kuryelerin de sahada olmalarına rağmen sayıları azdı. Zira ağırlıklı olarak dükkân motosikletleri ile çalışan, mesai saatleri belli olan kuryelerin işten belirli süre ayrılması patronların özel iznine ya da mazeret bildirerek ücretsiz izne çıkmalarına bağlıdır. Kamuoyunda bilinen tüm büyük çevrimiçi firmalarda kendi hesabına çalışan kuryeler sahadaydı. Firmaların kuryelerine bir zorluk çıkarmadığını herkes ifade etse de kimi şehirlerde Trendyol'un sanki kuryeleri bölgeye kendileri göndermiş gibi bir izlenim yaratmak istemesine dikkat çeken kuryeler oldu. Ankaralı bir kurye: “Bizi sanki onlar göndermiş gibi bir hava estirmeye çalıştılar. Onun üstüne yatma eğilimindeydiler. Tepkiler herhalde biraz fazla olunca vazgeçtiler diye düşünüyorum” dedi. Benzer yorumları sahadan da kimi kuryelerden duymuştuk. Zira kuryelerin kendi motosikletleri olsa da hemen hepsinin üzerinde şirket logolu sepetler, kuryelerin üzerinde şirket logolu montlar vardı. Çünkü kuryelerin logolu sepet ve mont/yeleklerle çalışması zorunlu olduğu için kuryeler iş dışında da onlarla gezmek durumunda kalıyor. Dolayısıyla dışarıdan bakıldığında sanki şirket bölgeye yardım için kuryelerini seferber etmiş gibi bir görüntü olsa da bu seferberlik tamamen kuryelerin gönüllü seferberliği idi.

Kuryelerin İlk İzlenimleri

“Biz deprem günü öğle saatlerinde Hatay’a vardık. Yol kilitlenmişti. Şehri terk etmeye çalışanlar, yardım için gelmeye çalışanlar vardı yollarda. Hatay’a geldiğimizde gördük ki deprem Adana’da olmamış! Çünkü kafamı sola çeviriyorum yangın yeri, sağa çeviriyorum enkaz altında birileri çıkmaya çalışıyor. İnsanlar üzerlerinde battaniyeler kaldırımlara çökmüş. Her tarafta bir kaos. Hani açıkçası mahşer yeri gibiydi.” diye anlatıyor deprem bölgesine ilk giden kuryelerden Adanalı Niyazi.

Deprem günü öğlene doğru Kahramanmaraş’a inen ekipten İstanbul’dan Fahrettin gözleri dalgın bir şekilde adeta o anları yeniden yaşar gibi anlatıyor: “Bu bir kıyamet olmalı. Yangınlar, çığlıklar ve çaresizlik her şey iç içeydi. Annesi babası enkaz altında kendisi enkazdan çıkmış bir vatandaşı, fabrikasının yanmasını izleyen bir işletme sahibi gördüm.”

“İlk iner inmez dikkatimi çeken şey haber ajanslarıydı. Bazı kişiler acı içindeyken bazı kişiler hala para kazanma derdindeydi. Yeğenimin cenazesinden sonra ilk defa bir acıyı bu kadar hissedilebilir gördüm. İnsanların içinin kanadığını, yürüyüşlerinden, attıkları adımlardan, bakışlarından çaresizliklerini görebiliyordun” diyen Davut, depremin yaralarını sarmak için Bandırma’dan gelen kuryelerden birisiydi.

Hataylı olan, Antalya/Alanya’da yaşayan ve depremi duyar duymaz iş yerine bile haber vermeden kendi motosikleti ile köyde kalan ailesinin yanına doğru yola çıkan ve doğup büyüdüğü mahallelere ulaşmak için iki teker üstünde 600 km yol yapan İbrahim’in anlattıkları en gerçekçi korku filminden bile daha ürpertici: “Depremın ikinci günü Antakya’nın içine yetiştiğimde her yer yıkılmıştı. Büyüdüğüm sokaklara girdim. Bir adam gördüm. Adamı tanıyorum gözleri dolu ve kıpkırmızı. İnsanların hepsi üzgün ağlıyor. Baktım insanlar sağa sola kaçıyor. Jandarma yaralıları ve yürüyemeyecek olan insanları araçlarla nakletmeye çalışıyor. O kadar gezdim bir iki ekip gördüm. Polisler, askerler dışarıda. Onların da karakolları yıkılmış durumda, onların da gidecek yerleri yok. Bir şey yapmak istedim. Bir binaya girdim. Dolap çekiyorum, kafamı duvara koyup dinliyorum hani bir nefes bir çığırta duysam oraya yoğunlaşacağım. Bir şeyler çekerek binayı ayıklamaya başladık. İki ölü çıktı oradan. Moloz altından çıkan battaniyelere sardık. Öyle bir durumdan sonra benim aklıma ailem geldi. Yani bizim sokaklara girdikten sonra her şeyi unutmuşum. Dedim benim teyzemin evi vardı ileride, oraya gittim.”

“Bazı yabancı filmlerde izliyoruz ya her yer yangın, yıkıntı var. Yol boyu fabrikalar yanıyordu. Merkeze geldiğimizde neredeyse ayakta kalmış bina yoktu. Depremın üzerinden 20 saat geçmişti. Yollar yarılmış ve bir panik hali vardı ortalıkta. Büyük bir çaresizlik vardı. Biz arabadan inince tüm insanlar üzerimize üşüştü ve yakınlarını kurtarmamız için adeta yalvardı” diyen İstanbul’dan Kahramanmaraş’a gelen Serkan, arama kurtarma ve başkaca eğitimleri olan sayılı kuryelerdendi. Profesyonel ekiplerin sahada olmadığı ilk günlerde sınırlı ekipmanla çalışan ve onlarca depremedeyi enkazdan çıkaran gruptandı.

Bursa’dan Cemil, İstanbul’da başka bir grupla birleşerek İskenderun’a gidenlerdendi. Depremın ertesi günü bölgeye ulaşan tüm kuryeler gibi o da kıyamet gibi bir ortamdan bahsediyor. Ayrıca ekipman olmayışının yarattığı çaresizliğe dikkat çekiyor: “Depremi televizyondan görmekle orada görmek, orada bulunmak çok farklı bir şey. Biz gittiğimizde AFAD’dan bir abimiz bizi yönlendirdi. ‘Sizi bir enkaza götüreceğim dedi’. Biz enkaza vardığımızda hiçbir şey yoktu. Ne kepçe vardı ne vinç vardı ne kurye vardı. Hiçbir şey yoktu ve yanımızda da ekipman yoktu. Baretir eldivendir bunlar da yoktu. Biz dedik, ‘ne yapacağız burada’. Biz kuryeyiz ama bizim mesleğimizle alakalı bir konu değil, ne yapacağımızı bilmiyoruz. Bilgimiz de yok, biz bunun eğitimini de almadık. Biz elimizden geldiğince bir şeyler yapmaya başladık. Enkaza girdik, enkazın üzerine çıktığımız zaman zaten anlık olarak bir yer sarsıntısı yaşanıyordu. Tedirgin de oluyorduk.”

“İlk an şehrin içine girdiğimizde ceset kokusunu almaya başladık. Giderken işin bu kadar ciddi olduğunu düşünmemiştik. Herkesin kafası biraz karıştı. Karanlıkta inmiştik ve çok şey görememiştik. Biz Mustafa Kemal Üniversitesi Hastanesi'nin oraya indik. Dakikada bir helikopter inip kalkıyordu. Sürekli sirenler çalıyor, ambulanslar gelip gidiyordu. Kıyamet kopmuş gibi hissettim” diyen Konyalı Burak aynı zamanda Hatay'da en uzun süre kalan kuryelerden birisiydi.

Kuryelerin Arama Kurtarma, İlk Yardım ve Afet Eğitimi Durumu

“Eğitim, insanın güç sandığı ya da kolay alt edilebilen engelleri, nasıl aşacağını öğretme sanatından başka bir şey değildir.” (Wolfgang Van Goethe)

Sağlık Bakanlığı'nın ilkyardım yönetmeliği gereği tüm kurum ve kuruluşlarda, az tehlikeli işlerde istihdam edilen her 20 personelden biri, tehlikeli iş kollarında çalışan her 15 personelden biri, çok tehlikeli iş kollarında

çalışan her 10 personelden birinin Temel İlk Yardım Eğitimi Sertifikası'nı alması gerekmektedir. Moto kuryeler her ne kadar resmi olarak çok tehlikeli meslekler statüsünde yer almasa da kaza ve ölüm oranlarından kaynaklı mesleğin tehlikesi kamuoyunda yaygın olarak tartışılmaktadır.

Motosiklet ehliyet sınavında 50 sorunun 12'si ilkyardım sorularından oluşuyor. Ehliyetli olarak moto kuryelik yapan yüz binlerce kişinin ilkyardım bilgisinin, eğer başkaca bir meslek dalında iken farklı bir eğitim almamışsa bu 12 sorudan ibaret olduğu biliniyor. Sektörde uzun yıllardır yer alan insanlar olarak ve saha gözlemlerimize dayanarak söyleyecek olursak sürekli trafikte olunmasına ve kazalarda ciddi yaralanma riskinin diğer araçlara göre 35 kat daha fazla olmasına ve de her gün ortalama kayıtlara geçen 60 motosiklet kazası yaşanmasına rağmen kuryelerde ilkyardım eğitimi istisnai bir durumdur.

Türkiye'de 15 yaşını doldurmuş ve T.C. vatandaşı olan herkes Temel AFAD Gönüllüsü olabilir. Destek AFAD Gönüllüsü eğitimlerine katılmak için ise 18 yaşını doldurmak gerekmektedir. Başta Kızılay ve AKUT olmak üzere yetkili çeşitli kurumlar afet eğitimi verebilmektedir. Fakat Afet Eğitimi almak zorunlu değil tamamen gönüllülüğe dayanmaktadır. Okullarda ve resmî kurumlarda dönem dönem afet eğitimleri verilse de bu durum tüm meslek grupları için geçerli değildir.

Kuryelerin afet eğitimi konusunda genel durumuna dair net verilere sahip değiliz. Araştırma kapsamında görüştüğümüz kuryeler ve yine sahadan gözlemlerle söyleyecek olursak bazı kurye derneklerinin özel duyarlılığı ile organize ettiği eğitimleri dışarda tutarsak, kuryelerde afet eğitimi de istisnai bir durum olarak görülüyor.

“Hiçbir eğitimim yoktu ama orada birçok şey öğrendik. Pişman oldum neden daha önce eğitim almadığıma” diyor Konyalı Muhammed, “Arama kurtarma, ilkyardım, vb. afet durumları için uzmanlık eğitimi aldınız mı?” sorumuza.

Yine Konya'dan Yusuf eğitim almamış olmanın ukdesinden bahsediyor: “Maalesef herhangi bir arama kurtarma veya afet eğitimine sahip değilim. Ama deprem bölgesinden gördüm ki her türlü eğitimin olası bir afette hayati bir önemi var. O yüzden döndükten sonra eğitim almak konusunda daha fazla istekli hale geldim.”

“Benim herhangi bir eğitimim yoktu. Döndükten sonra eğitim almak konusunda girişimlerde bulundum. Youtube’den çok sayıda video izledim” diyor İzmir’den Ömer de.

Antalya’dan Mehmet de daha deprem bölgesinde iken eğitimin önemini görüp girişimde bulunanlardan. “Hiçbir eğitimim yoktu. Ama ben oradayken e-Devlet’e girdim ve direkt eğitim için başvurduğum. Eğitime çağırıldılar ama kabul edildim” diyor.

Ankara’dan bir kurye de eğitiminin yarım olmasından kaynaklı tereddüt yaşamasına dikkat çekti: “Benim ilkyardım eğitimim tam değil ama yarım var. O yüzden ben hiçbir şeye müdahil olmadım yanlış bir müdahalede bulunmamak için.”

“Hayır, hiçbir kurumdan eğitim almadım. Öyle bir çağrıda da bulunmadılar bize. Ama ben bu konuyu çok önemli buluyorum. Oradaki insanların yaralı ve sakat kaldığını bizzat gördüm. Aslında bu eğitimi almış olsaydım daha faydalı olabilirdim. Biz mesela İstanbul’da deprem bölgesinde yaşıyoruz neden bu eğitimler verilmiyor bize” diyen Turizm Eğlence ve Hizmet İşçileri Sendikası TEHİS’ten Mehmet öte yandan özellikle belediyelere çağrı yaparak tüm moto kuryelere yönelik eğitimler organize etmelerini istiyor.

Benzer değerlendirmelerde bulunan kuryeler çoğunlukta olsa da çeşitli kamu kurumları ile iş birliği temelinde eğitimler alan kuryeler de var. Deprem bölgesine en hızlı giden İstanbul’dan Fahrettin onlardan birisi. “Arama kurtarma, afet ve ilkyardım eğitimlerimizi İstanbul Kuryeler Federasyonu öncülüğünde ilgili kurumlardan almıştık. O yüzden bu kadar hızlı organize olabildik ve orada çok sayıda insanın kurtarılmasına vesile olabildik” diyor.

“Biz dernek olarak AFAD, AKUT, AKOM başta olmak üzere birçok kurumdan daha önce eğitim almıştık. Hem teorik hem de sahada eğitimler aldık. Eğitimlerimiz hala devam ediyor. Tüm kurye arkadaşlarımızın deprem bilincini geliştirmek ve olası Marmara depremine hazırlık kapsamında hazırlıklarımızı sürdürüyoruz” diyen İstanbul Motosikletli Kuryeler Derneği Başkanı Sedat da eğitim konusunda girişken kuryelerden birisi.

Daha önceden eğitim aldığını söyleyen kuryelerin ortak özelliği, bir dernek başkanı ya da dernekte aktif görev alıyor olmaları. Adana Motosikletli Kuryeler Derneği Başkanı Niyazi de eğitim durumunu şöyle ifade ediyor: “Arama kurtarmaya yardım olarak Arama Kurtarma İnsani Yardım Derneği (KATAK) timinden bize zaten sertifikalı eğitimler verilmişti. Bu eğitimler gerek uzaktan gerekse de yüz yüze ve uygulamalı eğitimlerdi.”

KURYELER DEPREM BÖLGELERİNDE NELER YAPTI?

“Hayırseverliğe inanmıyorum. Dayanışmaya inanıyorum. Hayırseverlik dikeydir, yukarıdan aşağıya doğru gider. Dayanışma yataydır. Diğer kişiye saygı duyar. Diğer insanlardan öğrenecek çok şey var.”

(Eduardo Galeano)

Arama Kurtarma Yapan Kuryeler

“İlk günün akşamı çalışmalara başladık. Yanımızda çok ekipman getirememiştik. Vatandaşların getirdiği basit malzemeler, kazma kürek, çekiç ile enkazda çalışmaya başladık. Hemen 3 yaralı çıkardık. Gecenin ilerleyen saatlerinde ekibi dinlenmeye aldım ertesi gün yoğun bir çalışma yapılacağı için. İlk gün bizim ekip tamamen arama kurtarma yaptı. Çok sayıda vatandaşımızı sağ çıkardık yine birçok kişi maalesef ex olarak çıkartılabildi. İnsanlar cenazelerini çıkarmak için bize adeta yalvardı. Bir bina yan yatmıştı içeri girmemiz için binayı vinç ile tutmak gerekiyordu. Ama vinç yoktu. İkinci gün yaklaşık 15 kişiyi çıkardık” diyen İstanbul Motorcular Birlik Beraberlik ve Yardımlaşma Derneği’nden Fahrettin, arama kurtarma eğitimi olarak enkaz başlarına giden kuryelerden biriydi. Görüşme boyunca hem yaşadıklarını anlattı hem de depreme hazırlığın deprem öncesinde yapılması gerektiğini. Eğitime ayrılan zamanın kayıp bir zaman olmadığını söyleyen Fahrettin tüm kuryelerin afetlerle ilgili alabileceği her eğitimi mutlaka almasını sık dile getirdi.

İstanbul Motosikletli Kuryeler Derneği’nden Serkan da arama kurtarmaya katılan kuryelerdendi. Sahaya profesyonel ekiplerden daha hızlı intikal etmelerini ve yaptıklarını soğukkanlılıkla anlattı: “İlk 4-5 gün profesyonel ekipler yoktu. Hafif hasarlı, büyük riskli olmayan binalarda yaralı depremedeleri çıkarmakla işe başladık. Bizim ekip altı kişiydi. 10-15 gün içerisinde exlerle birlikte toplam 62 kişi çıkardık enkazdan.

Profesyonel ekipler gelmeye başladıktan sonra bizler ikinci plana çekilip onların yönlendirmeleri ile destek çalışmalarımıza yardım çalışmalarımıza devam ettik. O süreç boyunca da enkazlardan birçok depremede çıkarttık. Biz aynı zamanda profesyonel ekiplerin eli ayağı gibi davrandık onlar bizi nasıl yönlendiriyorsa biz de öyle hareket ettik. Yeri geldi enkazlardan ses

dinledik yeri geldi sağ veya cansız çıkartılan depremezdedelerin üzerini örtmek için battaniye taşıdık yeri geldi oradaki çalışanlar için getirilen yemekleri suları dağıttık bir saniyemiz bile boş geçmedi.”

“Biz koordineli bir şekilde güvenlik çemberini oluşturuyorduk. İster yaralı çıksın ister cenaze çıksın hiç fark etmiyordu. Yani oradaki insanların sahaya girmesine engel oluyorduk” diyen Antalya Motosikletli Kuryeler Derneği’nden Mehmet de arama kurtarma ile çalışmalara başlayıp nerde ihtiyaç varsa oraya koşan kuryelerdendi. “Bir bina yan duruyordu. İki vinçle tutuyorlardı. Biz onlara ulaşana kadar nereden baksan saat 3-4’ü buldu. Bina yıkılınca içeridekiler kapının tersinde kalıyorlar, kazı yapanlar tersi kazıyor. Ses duyuyorlar, ses geliyor. Uzun çalışmalar sonrasında bir anne üç tane de çocuk kurtardık. Baba zaten önceden çıkmıştı. Ama büyük olanların anne babası vefat etmişti. Ama biri ameliyatlı olduğu için ölmüş. Diğeri de kaçamamış. Biri de kapıda yakalanmış. O da ölmüştü, cenazeyi bekletiyorlardı sağlam binada. Oradaki çalışma arkadaşları kazıyı yaparken oranın boş olduğunu fark ettiler. Bu sefer diğer tarafa geçtiler. Diğer tarafta da kazıya başladılar. Adı kamuoyuna da yansıyan Ata Taner’i biz kurtardık. İlk çıkan oydu zaten. Ondan sonra onun halasını çıkardık, sonra ablasını çıkardık. En son annesini çıkardık. Halasının bel kemiği kırılmıştı. Ailesinin duymasını istemediler. Bizde güvenlik çemberi yaptık duyulmaması için.”

Her Yere Koşan Kuryeler

“İlk önce iç organizasyonumuzu yaptık. Ondan sonra takımlar halinde ayrıldık, birbirimizden kopmayacak şekilde. Çünkü orada telefon çekmediği için navigasyon da çalışmıyor, kaybettüğümüzde birbirimizi bulamıyorduk. Çünkü

kaos ortamı olduğu için, yağmacılar vs. birbirimizden ayrılmamız grup halinde hareket etmemiz gerekiyordu. 15 kişilik takımlarımız vardı. İlk gün ne yapabiliriz diye sağa sola dağıldık ve ne iş görsük yaptık. Daha çok da gelen yardım turlarının indirilmesine ve kolilerin düzenlenmesine yardımcı olduk. Sonra bize verilen adreslere ulaştırmak üzere motosikletlerimizi gıda, çocuk bezi, mama, hijyen malzemeleri ile doldurarak dağıtmaya başladık” diyen Ankara’dan Aydın birçok kuryenin deprem bölgesinde yaşadıklarını özetliyor.

Birbirine benzer deneyimleri tekrar pahasına anlatmak istiyoruz. Çünkü her deneyimin biricik olduğuna ve o deneyimi yaşayan ve o deneyimin dokunduğu insanlarda unutulmaz duygular yarattığına inanıyoruz. “Sabah 09:00’den akşam hava kararınca kadar dağıtım yapıyorduk” diyen Aydın, kuryelerin yalnızca dağıtım yapmadığını adeta joker gibi her şeye koştuğunu, sadece depremezdedelerle değil yardım için bölgede olan kişilerle de dayanışma içinde olduklarını şu anekdot ile yansıtıyor: “Hava karardıktan sonra ve Hatay’da elektrik olmadığı için kaldığımız yerin yakınında 600 Evler bölgesinde enkazda çalışan arkadaşları gözlemliyorduk. Onlar da sabahtan akşama kadar ayakta çalışıyorlardı. İlk önce onlara yemek çay götürdük. Sonra baktık ki çok uykuları var. Hani dedik görevi biz devralalım. Bir iki gün onları izledik neler yapıyorlar diye. Biraz da eğitim aldık ve elimizde kazma kürekle, ses dinleyerek, fener tutarak onların yüklerini hafifletmeye çalıştık. Geceleri onları dinlendirmek için destekte bulunduk, gündüzleri de kendi dağıtım işlerimizi yaptık belli bir koordinasyon içinde.”

Ankara'dan gelen kuryeler ile biz de defalarca karşılaştık. Orada kaldığımız 40 gün süre boyunca çok kez onların toplanma merkezi olan Karayolları 53. Şube Şefliği bahçesinde sohbetler ettik. Arı gibi çalıştıklarına bizzat tanık olduk. Onlarca motosiklet malzeme yüklerken, bir gölgelikte dinleniyordu diğer kuryeler. Bazıları ise ayak üstü bir şeyler atıştırıyordu. Çok yoğun siparişlerin olduğu dönemlerde kuryeler vızır vızır çalışır, daha fazla paket daha fazla prim ve bahşış anlamına gelir çünkü. Fakat orada öyle değildi, daha fazla paket daha fazla insana dokunmaktı. Daha fazla insanın ihtiyaçlarını karşılamaktı. Daha fazla...

Deprem bölgesine yola çıkan bir kuryenin giderken hedefi var, malzemeleri bir adrese ulaştırmaya çalışıyor. Fakat dönerken etrafa yönelik algıları daha açık oluyor ve mutlaka müdahale edilecek bir şeye denk geliyor. Hatay'da olan Ankaralı bir kurye tam da bu tabloyu anlatıyor: "Bir ihbar dönüşü hani senin depoya dönmen lazım yol üstü muhakkak bir şeyle karşılaşıyorsun. Ben pense için bir kızın yolda oturup ağladığını gördüm. Arabasının mazot hortumu kopmuş. Durdum orada onu tamir ettim mesela. Yolda 4-5 üniversiteli vardı otostop yapıyorlardı. Dayanamadık onları aldık yurtlarına götürdük. Yanlarına alabilecekleri eşyaları aldılar ve tekrar yola bıraktık. Bunlar gibi her gün bir sürü şeyle karşılaşıyoruz."

"Biz gittiğimiz günün akşamı hemen sahaya çıktık. Orada Malatya Kuryeler Derneği çadır kurmuştu. Malzeme toplamışlar askerden, yardım etmek isteyen insanlardan. Bebek mamaları, kıyafetler, kuru gıda vardı. İlaçlar da vardı. Ne varsa köy yerlerinde bize verilen adreslere ulaştırıyorduk. AFAD bizi enkaza yaklaştırmadı. 'Eğitiminiz yok, psikolojiniz bozulur' dediler. Biz

malzeme taşıma ve acil ulaşım konularında hizmette bulunduk" diye aktarıyor Malatya'daki çalışmalarını Sakarya Kuryeler Derneği'nden Faruk.

Kurye derneklerinin olağanüstü bir dönemde kendi aralarındaki organizasyonları da dikkat çekiciydi. Bursa Tüm Emekçi Moto Kuryeler Derneği'nin İstanbul'da Kartal Motosikletli Kuryeler Derneği ile buluşup bölgeye gitmesi gibi Sakarya Kuryeler Derneği'nin de Düzce Motosikletli Kuryeler Derneği ile buluşup deprem bölgesindeki Malatya Kuryeler Derneği'nin bulunduğu noktaya gitmesi ve orada birlikte çalışmalarda bulunması kurumsal dayanışma ve iş birliğinin tespit edebildiğimiz bazı örnekleri arasındaydı.

Düzce'den Nail de Malatya'ya giden kuryelerdendi. "Genelde paket taşıma işi yaptık. Sadece bir gece gidip arama kurtarma faaliyetine destekte bulunduk. Artçı depremlerden bir bina yıkılmış, o binanın altında birileri kalmış, o da Malatyalı bir kurye kardeşimizmiş. Biz de o şekilde çıktık gittik. Ama Allah'a şükür sağ salım kurtuldu" diye anlatıyor kuryelerin mobilize halini.

İlaç Taşıyan Kuryeler

Motosikletlerin hareket kabiliyetine tüm kuryeler özel olarak vurgu yaptı. Eşya taşımak dışında ilaç ve doktor taşıma konusunda da yapılan işleri Konyalı Burak'tan dinleyelim: "Arabaların giremediği yerler vardı, kimi yollar kapalıydı bazı köylerden haber alınmıyordu. Oralara yemek, erzak, kıyafet özellikle de ilaç çok götürdük. Acil ilaç götürülmesi gerekiyor, yollar sıkıntılı ve araçlar geçemiyor. Biz de motorlarla bu yollardan geçerek hızlıca ilaçları hastalara ulaştırdık. Belli bir organizasyon yoktu, herkes belli bölgeleri kendi seçmişti. Doktor ve hemşireleri biz motosikletlerimizin arkasına alıp hastalara götürdük. Bir nevi acil durumlarda motosikletlerimiz ambulans işlevi gördü diyebiliriz. Artçı depremlerde bazı yollar daha fazla kapandı, ambulansların dahi giremediği yollar vardı. O durumlarda biz sağlık personellerini taşıdık."

Depremi ilk saatlerinden haftalar sonrasında bile şehir ve ilçe giriş yollarında her daim bir yoğunluk yaşandı. Yardıma gelenler, panikle o bölgeyi terk etmeye çalışanlar, çevre illere yaralı götürülenler, çocuklarını ve ihtiyaçlarını başka illerdeki akrabalara bıraktıktan sonra yeniden dönenler ve daha bir sürü gerekçe ile yollarda olan araçlar vardı. Kuryeler şehir merkezinde olduğu gibi bazen uzak ve depremden fazla etkilenmemiş yerleşim yerlerine de gitmek durumunda kaldı.

Kuryelere ihtiyaç var denilmesi ve iki adres verilmesi yeterliydi. Ankaralı Ahmet kendilerine gelen ACİL bir talebi şöyle anlatıyor: "Ameliyat için gerekli malzemeler olduğu söylendi. Biz Antakya merkezdeydik. Malzemeler

Dörtyol ilçesinde. Almaya gidecek hiç kimse yok. İki motor yola çıktık. Bir de şöyle bir durum var, mesafe yakın da değil. En az 100 km. Ne kadar iyi niyetli insan varsa art niyetli insanlar da var. Bizim taşıdığımız malzemelerin fiyatı 2-2.5 milyon TL değerinde. Şimdi art niyetli bir insan gelse ortalıktan kaybolsa malzemelerle birlikte oldu bitti. Biz böyle şeyler de gördük. Bilal Abi ile bir saatte gittik Dörtyol'a. İlaçları kutuları direkt halatlarla gere gere motoru tıka basa doldurduk. Aynalarımıza kadar poşet vardı. Malzemeleri hiç beklemeden direkt Mozaik Hastanesi'ne götürdük acil kapısından teslim edip çıktık.”

Eskişehir'den Osman da uzak mesafelere giden ve daha çok tıbbi malzeme taşıyan kuryelerden birisi. “Bir köye yolladılar bizi. Halep'e 70 kilometre sınırı var. Biz konuma gittik, konuma 1 kilometre kala aşağıda bir yardım tırı vardı ve oraya gidip malzeme almamışlardı bu duruma şaşırдық tabii ki. Oradaki sahra eczanesi ile bayağı çalıştık. Samandağ Devlet Hastanesi'ne ilaç götürdük. Samandağ'da bir tane özel hastane var oraya da ilaç götürdük. Ayrıca iki doktora istediği ilaçları ulaştırdık. Daha çok ilaç ve kişisel ihtiyaç malzemeleri taşıdık” diye aktardı deneyimini.

“Samandağ kamp alanından bir doktorun hasta bir çocuğun yanına gitmesi gerekiyordu. Çocuk kriz geçirmiş ve ilacı da yokmuş. Hemen doktoru alıp o adrese yetiştirdim. Ne ihtiyaç varsa biz onu taşımak için hazır kıta bekliyorduk. Bir gün AFAD'dan haber geldi. Gece saat 01-02 gibiydi. Bir binadan ses duyulmuş ve acil hilti lazımmuş duvar kırmak için. 5-6 hiltileri direkt oraya götürdük. Epey bir süre bekledik enkaz başında. Neyse ki bir depremde canlı kurtarılmış oldu” diye anlatıyor Eskişehir'den Mehmet. Kuryeler her ne kadar asıl olarak yardım malzemelerini taşımak için orada olsalar da 'o an' ihtiyaç ne ise kendilerini ona göre konumlandırmaktan geri durmadılar. Motosikletler kâh doktor taşıdı kâh bir madenci, motosiklet sepetleri bazen gıda bazen tıbbi malzeme ile doldu, çalışmayan jeneratör için benzin götüren de oldu beton delmek için ihtiyaç olan hiltileri götüren de ...

Koordinasyon eksikliğine hemen herkes dikkat çekti. İnsanlar bir şekilde yiyecek ve içecek bulabiliyordu. Bulamasa bile bekleyebiliyordu. Ama kronik hastalığı olanlar için yatalak hastalar için hayati önemdeki ilaçlar için bekleme lüksü yoktu. Hastaların bazılarının adresleri bilinse de bir kısmına dair bilgi yoktu. Bandırma'dan Davut bu tabloyu paylaşıyor: “Koordinasyon eksikliği vardı. Bizim en büyük eksikliğimizdi. İlaç dağıtım noktasında sorunlar vardı. Bazı hastaların nokta nokta adresleri bilinse de kimi ihtiyaç sahiplerini biz gezerek tespit ettik. Gezdikçe insanların ihtiyaçları daha fazla belli oluyor. Araçların gidemediği uzak köylere ilaç ve erzak dağıtım yapıyorduk. Veya hut kurumlar bir yere tek araç çıkarabiliyor, böyle organizasyonlar için izin alması gerekiyor. Ama bizim böyle bir izne ihtiyacımız yok. Sadece ihtiyaç var. O ihtiyacın giderilmesi lazım. Biz yaparız deyip alıp çıkıyorduk. Erzak dağıtımını bir de ilaç dağıtımını”

Davut şöyle devam ediyor: “İlk gittiğimde bir AFAD görevlisinin 'keşke iki üç gün erken gelseydiniz' demesi bizi çok üzmüştü. Bir hilti ucuna ihtiyaçları var ama o an bir hilti ucunu alıp gelemedikleri için birkaç insanın hayatını kurtaramamışlardı. O an bu bana çok dokunmuştu. Bir AFAD görevlisinin bunu demesi çünkü motosiklet istediğin yerden istediğin zaman gidiyorsun. Mesela trafiğin yoğun olduğu zaman bir kamu çalışanı mesela bizi görüyordu ya da biz diyorduk bırakalım hemen o kısımda yardımlarımız da oldu. Onun dışında temel ihtiyaçlar, işte sobaydı, ilaç, gıda vs. taşıdık.”

Engel Tanımayan Kuryeler

“Biz oraya gittiğimizde motorlarımızı indirdik tırdan, bir iki saat bekledik olduğumuz yerde. Arkadaşlarımız neyin ne olduğunu anlamaya çalıştı, bir etrafı gördük. Ondan sonra yollarda binalar yıkıldığı için cam kırıkları falan tekerlerimize zarar gelmesin diye güvenli sürüş yapmaya çalıştık. Üçer üçer

motorlarımızı içeriye geçirerekten AFAD'dan malzeme aldık. Sonra nereye ne yapılması gerektiğini sorarak, adres yönlendirmeleri yaparaktan. Ben oradaki adresleri ezbere bildiğim için, zaten internet sıkıntısı yaşıyorduk orada, konum gerekmeden direkt köylere dağıtım yaptım. Şehirlerde şey dikkatimizi çekti her yere malzeme inmiş, insanlar acısından yiyip içmiyor. Ama köylerde o şekilde değil malzeme gitmemiş, köylere gitmek durumunda kaldık. Tabii bunların hepsinde adresleri AFAD'la koordineli bir şekilde çalıştık. Köylere malzeme taşıdık. Bazı arkadaşlarımız enfeksiyondan korktuğu için enkazlardan uzak durdu. Bazı arkadaşlarımız enkazlara sarıldı onlar da aynı şekilde oradaki yetkililerle birlikte çalışmaya devam etti.

Ayrıyeten telefon numaralarımızı AFAD'a vermişler, yetkili olarak sürekli telefonlardan 'şurada boru patladı', mesela 'makinenin borusu patladı, araba oradan geçmez motorla gidebilirsiniz'. 'Şu boruyu alıp yaptırıp getirir misiniz?' Ondan sonra, 'şurada bebek çıktı enkazdan'. Bu bebeğe acilen ambulans da yetişiyor, ambulanslarda dolu olduğu için. İşte 'bebeğe ilaç lazım'. Şu bebek için şu ilaçlar şu mama bilmem örnekler vererekten işte bize yazdırdılar" diyen aslen Hataylı olan Antalya'dan memleketine giden Muhammed kuryelerin hiçbir engel tanımadan ne kadar çeşitli işler yaptığını örneklerle anlatmaya devam etti:

"Yol üzerinde mesela bizi güvenlik güçleri durdurup da arabanın gitmediğini söyleyip mesela 'Narlıca yoluna beni acilen bırakabilir misin?' Kimisi ailesi için istedi bunu, kimisi tamamen görev icabı dedi. Bazı ambulans görevlilerine yardımımız oldu. Onlarla? mesela sıkışık olduğu bölgelerde yardımcı olduğumuz insanlar oldu. Çoğumuz taşımaya özen gösterdik. Arkamızda, sepetlerimizde bir şey olduğu için yolcu almamaya dikkat ediyorduk. Tabii öyle bir durumda işte girince yolcu aldığımız da oldu. Hani toplamda bir 10 motosikletin o konuda yardımcı olduğunu biliyorum."

Her ne kadar her şeye koşarsa da kuryeler her zaman her gördükleri ihtiyaca müdahil de olmuyorlardı. Bunu da Muhammed şu sözleri ile ifade ediyor: "Tamamen yani oraya gittiğimizde hayat durmuş, bir şeyler yapmaya çalışıyorsun. Hani hangi işe koşturacağını düşünüyorsun. Ama bir yerden görev aldığınız için de o görevi yerine getirme gibi bir sorumluluk olduğunu hissediyorsun. Durup başka bir şey yapamıyorsun. Mesela orada bir yardıma ihtiyacı olan insan için duramıyorsun. Çünkü zaten bir başka insana yardıma gidiyorsun ve sana görev verilmiş. Onun dışına çıkarsan o kadar yukarıdaki insanların yaptığı emekler boşa gidecek diye koordine halde ekipçe bir yerlere gidiyoruz. Orada genellikle iş makinalarına da çok yardımımız dokundu. Mazot konusunda yardımımız oldu. Ondan sonra araçların bazı malzemeleri arıza görüyor. Mesela borusu patladığı zaman o boruyu oradan alıp mesela ustalar getirmişler, ustalar belli bir yerde duruyor. Onunla onun arasında 5 kilometre bir fark var. Sen oraya 5 kilometreyi arabayla gitmeye kalksan 3-4 saat, belki 5 saatini alacak. Ama motorla yarım saatini alıyordu. O tarz konularda bizden yardımlar istendi. E tabii onlar da koordine olduğumuz için tamamen yetkili isimlerden 'tamam, götürün getirin' dedikleri zaman o şekilde getirip götürdüğümüz oldu."

Bölgeye grup organizasyonları ile gidenler dışında bireysel inisiyatif ve girişkenlikle gidenler de oldu. Aslen Hataylı olan ve Antalya/Alanya'da yaşayan kurye de onlardan birisi. İbrahim tek başına kendi motosikleti ile Hatay'a gitmenin yanı sıra farklı illerden oraya gelen kurye arkadaşlarını da organize ediyor. Manavgat'tan, Alanya'dan, Kocaeli ve İstanbul'dan gelen kuryelerle Suriye sınırında bulunan Altınözü'nde yaptıklarını şöyle anlatıyor Hataylı kurye: "Altınözü'ndeki yolların geneli zaten yıkılmıştı. Hani böyle kapalıydı. Onları açtık, yine arkadaşlarla düzelttik, ayar verdik. Hani rahat girebilirsin çıkabilirsin diye gelen arkadaşlar. Size şöyle söyleyeyim Hocam, yemin ederim benim ailemin o kadar ihtiyacı yoktu gerçekten ihtiyacı olan insanlara göre. Gelen yardımların hiçbirinden aileme hiçbir şey vermedim. İhtiyacı olmayan hiç kimseye bir şey vermedik. Yani ihtiyacı olanlara verdik, ihtiyacı olmayanlara kıyaslayarak onlara göre ihtiyaçları yok diye düşünüyorum. Geneli tarımcılıkla uğraşılıyor bizim bölgede. Yine de kimin ne ihtiyacı varsa

koşmaya çalıştık. Testereimiz vardı odun kesiyorduk insanlara.

Benim doğduğum büyüdüğüm topraklardı ve her yeri biliyordum, ne nerden temin edilir. İlk günler muazzam bir benzin sıkıntısı vardı. İstasyonlar kapalıydı. Araçlar ve jeneratörler için benzin lazımdı. Sınırın ötesinde el altından akaryakıt satanları biliyorduk. Topladığımız para ile oradan benzin getirdik. Kendi ihtiyacımız dışında askeri bir araca bile benzin verebildik. Yağma haberleri bizim de kulağımıza geliyordu. Herkes tedirgindi. Köy yerindeyiz silah temin etmek zor değildi. Gruplar halinde kendimizi

korumak için belli saatlerde ortalıkta geziyorduk gelip yağma yapanları caydırmak için.”

Uzak şehirlerden memleketlerine koşan kuryeler gibi bizzat deprem bölgesinde yaşayan kuryeler de vardı. Malatya Motosikletli Kuryeler Derneği Başkanı Cihan AFAD’dan gerekli arama kurtarma eğitimlerini almış ve başka kuryeleri de eğitim alması konusunda teşvik etmeye çalışan bir kurye. Fakat eğitimlere katılan kuryelerin sayısının da son derece düşük olduğunu da öğreniyoruz. Deprem gecesi de yatmadan önce ailesi ile deprem üzerine konuşuyorlar. 72 saat yetecek malzemenin olduğu çantayı eşine tanıtıyor ve bir deprem anında bu çantayı yanından ayırmaması gerektiğini söylediğinde saat 01.30. Ve yaklaşık 3 saat sonra deprem meydana geliyor.

Evden çocuklarını da alarak sağ salim çıkıyorlar. Ailesini güvenli bir noktaya yerleştiren Cihan eğitilmiş ve sorumlu biri olarak hemen sahaya çıkıyor. Bundan sonrasını ondan dinleyelim: “Depremden önce AFAD’ın eğitimlerine katıldığım için, AFAD Eğitim Şube müdürü aradı. ‘Ekibi al, sahaya çık’ dedi. Ama hazır kıta bir ekip yoktu, herkes kendi canının derdine düşmüştü. Benden yıkılan binaların resmini ve konumlarını istediler, ona göre ekip hazırlayacaklardı. Ailemi bıraktım, motoruma bindim, hemen işe koyuldum. Önce kendi mahallemden başladım. Gidebildiğim kadar her yere gidip yıkılan binaları çekip gönderdim.”

Cihan durumun vahametine ve hali hazırda bir ekibin olmamasına takılmadan çalışmaya devam ediyor. Kamuoyunun da yakından bildiği Avşar Otel enkazında da kendi isteği ile görev alıyor: “Part-time olarak daha önceden Avşar Otel’de çalıştığım için binayı iyi biliyordum. Eğitim şubesini arayıp buranın arama kurtarma ekibine katılmak istedim ve katıldım. Arama kurtarma ekibi vardı ama ekipmanları yoktu. Herhangi bir şey yoktu. 3 gün boyunca herhangi bir çalışma yapılmadı. Hazır kıta bir organizasyon olmadığı için ellerimizle taşları kaldırıyorduk” diyen Cihan ailesini kısa kısa görüp günlerce sahada hem şehir içindeki kurumlarla hem de şehir dışından yardıma gelecek kurye grupları ile koordinasyonu sağlıyor. “Kendi yaşadığım mahallenin çadır ihtiyacını karşılamak için AFAD’a gittim. Kaynarca Mahallesi için 72 çadır alabildik. Bir arkadaşımız ekmek almamızı sağladı. Başka bir arkadaşımız yemekleri teminde çokça katkıda bulundu. Mahalledeki bütün araçlara yakıt sağladık. Malatya’da toplam 6 kuryeydik. Bizim dışımızda Düzce, Çanakkale, Sakarya illerinden çeşitli kurye dernekleri ve gönüllü kuryeler koordinasyonumuza katıldı. 12 mahalleye yardım gönderecek şekilde gönüllü bir koordinasyon kurduk. Gıda, Hijyen ve Giysi çadırları oluşturup buralardan dağıtımını gerçekleştirdik” diye...

“Malatya Kurye Derneği’nden arkadaşlar bizi karşıladı. Onlar zaten AFAD ile koordine olmuştu. Biz de onların yönlendirmesi ile birlikte çalışmalara başladık” diyen Çanakkaleli kurye de kuryelerin aynı anda birden fazla işe koştuğunu anlatıyor. Fakat konuştuğumuz birçok kurye gibi o da arada duraksıyor, derin bir nefes alıyor. Muhtemelen anlatırken gözlerinin önünden o günler geçiyor. “Dağıtım merkezinden başta günlük sıcak ekmek olmak üzere birçok gıda malzemesini ihtiyaç sahiplerine taşımaya başladık. Çocuk bezleri, mamalar, yaşlı bezleri, kadın hijyen malzemeleri aklınıza ne gelirse sepetlerimize dolduruyorduk. Bunun yanında acil ilaç ihtiyaçları oluyordu, onları da bize verilen adreslere teslim ediyorduk. Malatya’da; Hatay, Maraş ve Adıyaman kadar büyük bir yıkım olmadığı için yollar nispeten daha iyiydi. Keza internet bağlantısı da fena değildi.

Şehri bilmesek de navigasyon ile bize verilen adreslere gidebiliyorduk. Biz gittiğimizde hala enkazda canlı arama çalışması devam ediyordu. Enkaz başındaki insanlara da zaman zaman malzeme götürdüğümüz oluyordu. Dağıtım yoğunluğu olmadığında biz de enkazların yakınında duruyorduk, belki elimizden bir yardım gelir diye. Çok fazla yardım malzemesi geliyordu ve tırlar uzun kuyruklar oluşturuyordu. Sıkışan trafikte önden gidip ambulansa yol açmaya çalıştık birkaç kez. Koridor oluşmasına yardım ettik. Gelen tırların indirilmesine de yardım ettik. Aslında hem motosikletimizle hem de beden kuvvetimizle elimizden ne geliyorsa yapmaya çalıştık.”

Kuryeler Nasıl Zorluklar Yaşadı?

Kuryelerin ilk izlenimlerinde ortaklaşılan bazı ifadeler vardı: “Her tarafta kaos”, “Bu bir kıyamet olmalı”, “Savaş filmlerindeki sahneler gibi”... Biz de oradayken benzer duygulara kapılmıştık. Deprem sadece yapıları yıkmamıştı, aynı zamanda kamu düzenini ve rutin günlük sosyal hayatı da alt üst etmişti. Barınma, yeme-içme ve hijyen gibi en insani ihtiyaçların karşılanması için bile olağanüstü efor harcanması ve organizasyonların yapılması gerekiyordu. Ne enkazda canlarını yitirmiş ve yakınlarının enkaz altından çıkartılmasını bekleyen insanlar ne de onlara yardım etmek için bölgeye giden insanlar kişisel ihtiyaçlarının karşılanmasını beklemiyordu. Günlerce birkaç saatlik uyku ile ayakta durmaya çalışan, bir yerden eline geçen bisküvi ve meyve suyu ile öğünleri geçiştiren, hijyen namına hiçbir olanağı olmayan, tuvaletlerini yapmak için bile kuytu yerler arayan insanlardan bahsediyoruz. Bir saniyelerini bile boşa geçirmemek için oradan oraya koşturan insanlardan. Yaşadıkları sorunları kuryelere sorduğumuzda tamamına yakını bunlardan bahsetmekten çekindi, hatta “utandı”! Genel ruh hali “böyle bir ortamda bizim çektiğimiz zorlukların ne önemi var, lafı mı olur” biçimindeydi. Sözü yine onlara bırakalım:

“Ben 7-8 gün kaldım. Hijyen konusunda fazla bir şey yapmadım. Gittiğimiz günden itibaren üstümüze değiştiremedik. Tuvalet sıkıntısı, duş alamadık, sadece elimizi ayağımızı yıkayabildik. Ne bulursak yemeye çalıştık. Bir süre sonra sıcak yemek çıkmaya başladı. İlk günler dışarıda kaldık, çok da uyumadık açıkçası. Daha sonra çadır ayarlandı” diye yaşadıklarını anlatan Ankaralı bir kurye nerdeyse tüm kuryelerin yaşadıklarını özetlemiş oluyor.

Ankara’dan bir başka kurye de şunları ifade ediyor: “Biz 8 gün kaldık. Orada barınmada sıkıntı çekmedik. 3 gün karayollarında kaldık. Konteynerde kaldık. Sağ olsunlar orada bize yemek falan ikram ettiler. Çıkan arkadaşlarımız oldu oraya gelenlerden, onların yerine biz geçtik. Yani başkanın da dediği gibi 8-10 kişi bir odada kaldık. Duşakabinler, tuvaletler seyyardı. Herkes

ihtiyacını oradan gideriyordu. Hijyen konusunda da o şekildeydi. Biz buradan giderken iç çamaşırımızı üstümüzü başımızı falan alıp gittik. Sadece iç çamaşırı sıkıntısı vardı.”

“Ben yaklaşık bir hafta kaldım Hatay’da. İlk günler çadır azdı ve çok kalabalık olarak çadırlarda kaldık. Daha sonra çadır sorunu da çözüldü. Yeme içme konusunda bir sıkıntı olmadı. Dağıtım bölgesinde kaldığımız için sıcak yemek sürekli çıkıyordu. Ama hijyen konusunda sorunları herkes gibi biz de yaşadık. Orada kaldığımız süre boyunca duş alamadık. Daha sonra duyduk duş sorunu da çözülmüş. Ama biz oradayken iç çamaşırlarımızı değiştirerek hijyenimizi sağlamaya çalışıyorduk” diyor İzmirli kurye de.

3 gün Hatay’da kalan Bursalı bir kurye ise şunları paylaşıyor: “Tuvalet hiçbir şekilde yoktu zaten. Nereyi bulsak oraya yapıyorduk. Daha çok orada bisküvi tarzı şeyler yiyip kendimizi kabız yapmayı öneriyorlardı bize. Ben o kadar fazla kalmadım. Duş deseniz yoktu. Yiyecek-içecek sürekli tek kullanımlık tabaklarla çorba. Barınmayı da AFAD’ın yerinde kalarak çözdük.” Bölgede en uzun kalan kurye gruplarından olan Konyalılardan Burak: “Evden çıkarken yanımıza 3-4 günlük eşyalarımızı almıştık.

Kaç gün kalırız bilmediğimiz için biraz tedbirliydik. Çadırlarımızı hastane bahçesine kurduk. Hastane yardım merkezi gibiydi ve orada yemek de yapılıyordu, ekmek çıkıyordu, yemekler geliyordu. Yemek sorunu çok yaşamadık. Hijyen konusunda sorun yaşadık. İlk 5 gün doğru dürüst su bulamadık duş alamadık. Daha sonra hastane içinde duş almaya başladık. Yol dahil biz Hatay'da 15 gün kaldık. Ama ertesi gün dönen, dayanamayan arkadaşlarımız da oldu. Çünkü deprem bölgesindeki manzara ve çalışma şartları maalesef herkesin kaldırabileceği türden değildi.”

Kuryelerin bölgede kalma süreleri değişiklik gösterdi. 2-3 gün kalıp geri dönenler de oldu bir hafta, iki hafta tüm zorluklara rağmen bölgede kalanlar da oldu. Keza ilk on gün arama kurtarmaya katılıp, daha sonra kendi

şehirlerine dönüp, tespit ettikleri acil ihtiyaçları toplayıp tekrar bölgeye dönenler de oldu. Yine ortaklaşan bir duygu da hiçbir kuryenin ayağının o bölgeden ayrılmaya gitmediğiydi. Psikolojik olarak zorlanılsa da son ana kadar orada kalmaya çalışmak kuryelerin ortak davranışlarından biriydi.

3.BÖLÜM

Depreme Hazırlık Konusunda Moto Kuryelerin Önerileri

6 Şubat Kahramanmaraş Depremi sonrasında çok sayıda açıklama ve rapor yayınlandı. Birçok meslek grubundan uzmanlar depreme hazırlık başta olmak üzere afet yönetimi noktasında araştırmalarını ve önerilerini kamuoyu ile paylaştı. Hemen herkes bir deprem coğrafyasında olduğumuza, depreme hazırlığın ertelenemez kamusal bir görev olduğuna, başta Büyük Marmara Depremi olmak üzere olası bütün büyük depremlere hazırlığın ertelenemez bir sorumluluk olduğuna, hatta mevcut kurumsal mekanizmaların geliştirilmesine ve ayrı bir Deprem Bakanlığı kurulmasına dikkat çekti.

Biz de Kurye Hakları Derneği olarak depreme hazırlık kapsamında üzerimize düşen sorumluluk gereği; 6 Şubat Depremi sonrası sahada görev alan kuryelerin deneyimleri ile birlikte önerilerini de sunmak istedik.

Rapor boyunca kuryelerin anlatımlarını azami derecede belirli bir konu bütünlüğü içinde aktarmayı esas aldık. Öneriler bölümünde de genelleşen öneriler ile birlikte tekil fakat işlevsel önerilere de yine konu başlıkları altında yer vereceğiz.

Önerileri üç ana başlıkta toplamak mümkün; deprem(ler) öncesi hazırlık, deprem anı ve bölgesinde koordinasyon, organizasyon ve saha çalışması sonrası yapılması gerekenler...

Kuryeler Depreme Nasıl Hazırlanmalı?

- Başta deprem bölgesinde çalışmalara gönüllü katılmış kuryeler olmak üzere isteyen tüm kuryelere Afet Bilinci, Arama Kurtarma, İlyardım ve Amatör Telsizcilik eğitimleri verilmeli, kuryeler sertifikalandırılmalıdır.
- AFAD'a bağlı motorize ekipler kurulmalıdır. Ayrıca 112, İtfaiye gibi kritik görevdeki kurumların da özel motorize grupları olmalıdır. Bu konuda kuryelerden destek alınmalıdır.
- Büyük Marmara Depremi'ne hazırlık kapsamında başta İstanbul çevresindeki iller olmak üzere aktif faylara yakın illerde eğitimlerini tamamlamış, her an harekete geçmeye hazır birkaç yüz kişilik "Hızır Acil Kurye" grupları kurulmalıdır.

- Tüm kurye dernekleri, kuryelerin eğitim alması konusunda teşvik edilmeli ve kurumsal iş birliği temelinde desteklenmelidir. Depreme hazırlık konusunda yerel yönetimlere ve ilgili devlet kurumlarına projeler sunan derneklerin önerilerine ivedilikle dönüş yapılmalı. Yerel veya ulusal çapta kuryelerle ilgili yapılan planlamalara tecrübeli dernek yöneticileri dahil edilmelidir.
- Kuryelere İleri Sürüş Eğitimi ücretsiz olarak sağlanmalıdır. Sadece motosiklet kullanmanın yetmediği, elverişsiz ve olağanüstü şartlarda zamanla ve imkansızlıklarla yarışıldığı bir ortama hızla ayak uydurulabilmesi için tüm kuryelerin İleri Sürüş Eğitimi'ne hâkim olması gerekmektedir.
- Kuryeler asgari düzeyde motosiklet bakım ve onarımı konusunda da eğitimden geçirilmelidir. Bir ustanın olmadığı ya da ani gelişen aksilikleri kendi başına çözme becerisine kuryeler sahip olmalıdır.

- Kuryeler zor şartlarda kendi ihtiyaçlarını giderebilmeli ve özellikle barınma gibi temel sorunlarını çözebilecek “kampçılık” gibi konularda kendilerini geliştirmelidir.
- Sahada görev yapacak kuryelerin mini scooterlar ile veya zorlu koşullara ve dağ yollarına uygun olmayan motosikletler ile değil cross ve araziye uygun motosikletler ile çalışmasının imkanları yaratılmalıdır.
- Kuryelerin lojistik dışında acil personel taşıma görevi yapacağı da düşünülerek motosiklet ve araç ekipman tercihinde bu durum hesaba katılmalıdır.
- Kuryelerin oynadığı ve oynayabileceği rol düşünülerek deprem bütçesinden kuryelerin hazırlığı için pay ayrılmalıdır.

Deprem Anı ve Bölgesinde Koordinasyon, Organizasyon

- Eğitilmiş kuryeler kendi aralarında ve deprem çalışmalarını yönetecek merkezi koordinasyon ile her an organize olabilecek şekilde iletişim ağlarında bir araya getirilmelidir. Bu iletişim ağları Whatsapp, e-mail grupları olabileceği gibi sırf bu konu için hazırlanacak APK'lar da düşünülebilir.
- Deprem anında gönüllü olabilecek kuryeleri organize etmek ve yönlendirebilmek için merkezi koordinasyon ile iletişimde olan eğitimli kuryeler görevlendirilmelidir.
- Kuryelerin deprem bölgesine en hızlı şekilde ve donanımlı gidebilmesi için malzemeler havaalanlarında hazır tutulmalıdır.
- Her dernek, sendika kendine bir çadır almalı ve faaliyete gittiği yerde kendi merkezini de kurmalıdır.
- İlk günler telefon şebekeleri ve internet çöktüğü için hazırlık ona göre yapılmalı; alternatif iletişim için telsiz ve adresler için çevrimdışı harita programları kuryelere temin edilmelidir.
- Büyük çevrimiçi dağıtım yapan firmalar aplikasyonlarına “Deprem Acil” butonu eklemeli, deprem anından itibaren bu buton aktifleştirilmeli ve ihtiyaç sahipleri ile kuryeler arasında bir iletişim kanalı olarak değerlendirilmelidir.
- Yakıt ve motosiklet bakımı konusunda bölgelerde konumlandırılan kurye sayısına paralel olarak “Motosiklet Bakım İstasyonları” kurulmalıdır.

•Plansız ve kontrolsüz deprem bölgesine gelişleri engellemek için hangi ekiplerin hangi aşamada nerelere gideceğine dair planlamalar yapılmalı. Hazırlık ve eğitimlere katılmamış ama deprem sonrası harekete geçmek isteyen gönüllü kuryeler için Deprem Acil Kurye telefon hattı kurulmalıdır. Kamu spotları ile numara herkese şimdiden duyurulmalıdır.

•Sürdürülebilir yardım çalışmaları, kuryelerin sağlığı ve verimliliği için rotasyona önem verilmelidir. Sahada çalışan kuryeler ihtiyaç temelinde yeni katılacak kuryelerle yer değiştirilip dinlendirilmelidir.

Deprem Sonrası Kuryelere Yönelik Çalışmalar

•Her depremin benzer yanları olduğu gibi kendine özgü yanları da olabileceği gerçeğinden yola çıkarak deprem sonrası çalışmalara katılan her kuryenin deneyim ve önerileri bir bilgi havuzunda toplanmalıdır.

•Hiçbir hazırlığı olmadan çalışmalara katılan gönüllü kuryeler vakit kaybetmeden eğitim programlarına dahil edilmelidir.

•Kuryelerin psikolojik destek alması için ilgili kurumlar harekete geçirilmeli ve kuryeler bu destekleri almaları için teşvik edilmelidir.

SON SÖZ

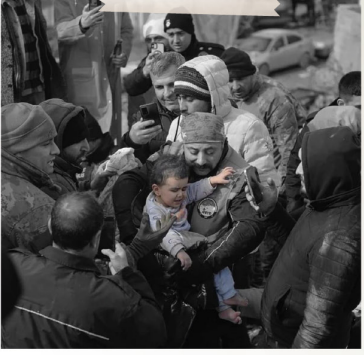
“Aralık 2022’de AFAD’ın tüm eğitimlerini tamamladım. Çevremdeki bütün kuryelere ve çalıştığım AVM’deki restoranlardaki garsonlara ‘Gelin AFAD’a gönüllü olun’ dedim. 200’ün üstünde kişiye söyledim, sadece 4 kişi olumlu dönüş yaptı. Ocak ayında online eğitimler alınmaya başlandı. 2’si eğitimini tamamladı 2’si tamamlamadı. Şehir çapında depreme hazırlıklarla ilgili bilgilendirme broşürlerinin AFAD tarafından hazırlanması ve bizim de dağıtmamız konusunda ortaklaşma sağladık. Broşürlerden sonra gönüllülerle yüz yüze eğitimler başlayacaktı. 5 Şubat günü AFAD’dan aldığım ‘Afet ve Acil Durum Çantası’ndaki eksiklikleri tamamladım. 01.30’da eşime ‘Bir şey olursa çocuğumuzu ve çantayı al ve arkana bile bakma’ dedim. 04:17’de deprem oldu” diyen Malatya’dan Cihan, eşi ve bebekleri depremden sağ kurtuldu. Üçüne 72 saat yetecek malzemeleri vardı. Ailesini güvenli bir yere yerleştiren Cihan eğitilmiş bir kurye olarak önce mahallesinde sonra çevre mahallelerdeki arama kurtarma ve yardım çalışmalarında etkin bir rol aldı.

Depreme hazırlığın ne kadar somut, canlı ve hayati olduğunu neredeyse bütün kuryelerden dinledik. Hazırlıklı ve eğitilmiş kuryelerin çok önemli roller üstlendiğini, eğitimi bulunmayan kuryelerin “Keşke zamanında eğitimleri tamamlamış olsaydım” diyen ukdelerine de şahit olduk.

Deprem bölgesinde kaldığımız 1.5 ay boyunca ve sonrasında saha görüşmelerini yürüttüğümüz 3.5 ay süresince en çok öne çıkan iki kelime “hazırlık” ve “eğitim”di! Deprem en çok etkilediği Kahramanmaraş, Hatay, Malatya ve Adıyaman’da bizzat arama kurtarma, yardım ve dayanışma çalışmalarına katılmış kuryeler oldukça ayrıntılı ve bütünlüklü öneriler sundular.

Kuryelerin önerilerinin hayata geçmesinin merkezi ve yerel yönetimlerin sorumluluğunda olduğunu düşünüyoruz. Kuryelerin depreme hazırlığının sistematik olarak organize edilmesinde ve denetlenmesinde kurye dernekleri ve sendikalarının özel bir misyon yüklenmesi gerektiğine inanıyoruz. Deprem deneyimlerini tartışmak, raporda ortaya çıkan önerileri derinleştirmek ve geliştirmek için kurye örgütlenmelerinin, yöneticilerinin ve bölgede çalışan kuryelerin katıldığı bölgesel ve merkezi toplantılar organize edilmesini, ihtiyaç dahilinde benzer içerikte daha geniş katılımlı online toplantıların düzenlenmesini önemsiyoruz.

DAYANIŞMA KARELERİ

Çaresizliğimizi zamanın narkozunun etkisine bırakmak, ayağımızın altında hareket halindeki fayların uğultusuna kulaklarımızı kapatmak doğayı hafife almak anlamına gelir. Doğayı hafife almak ise hayatımıza ağır yükler binmesine neden olur...

Depremde harekete geçen meslek gruplarından birisi de moto kuryelerdi. Deprem bölgelerinde arama kurtarma, yardım ve dayanışma çalışmalarına katılan bini aşkın moto kuryenin deneyimlerini incelemek, olası depremlere dair kuryelerin önerilerini derlemek için saha araştırması gerçekleştirdik. 7 Şubat itibariyle Hatay'a yardım ve dayanışma çalışmalarına katılmak için biz de gitmiştik. 1.5 ay bölgede çalışma yürüttükten sonra bu araştırmayı yapmaya karar verdik.

kuryehaklari.org